

อณณตรโร ภิกขุ ตสสา คณณถ สุตวา ตตถ คณณตุกาโม พุตุวา สตุถ สนุติเก กณณณจณัน คเหตุวา “ภณเต ตํ คามํ คณณสสาณิ สตุถารํ อาปจจิตวา เขตวนา นิกขณิตวา อณณพุเพน ตํ คามํ ปตุวา วิหารํ ปวิณณทิวเส จินุเตลิ “อัย กิร อุปาลิกา จินุติตจินุติตํ ชานาติ, อหณจ มคเค กิลนุโต วิหารํ สณณชชิตุํ น สกขิสสณมิ; อโห วต เม วิหารปวิชคคกํ มณุสสํ เปเสยยาติ ๑

อ. ภิกขุ รูปไทรูปหนึ่ง พังแล้ว ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งคุณ (ของมหาอุบาสิกา) นั้น เป็นผู้ใคร่เพื่ออันไป (ในที่) นั้น เป็น เรียนเอาแล้ว ซึ่งกัมมัญฐาน ในสำนัก ของพระคาสดา พุลาแล้ว ซึ่งพระคาสดา ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ (อ. ข้าพระองค์) จักไป สู่บ้าน นั้น” ดังนี้ ออกไปแล้ว จากพระวิหารชื่อว่าเชตวัน ถึงแล้ว ซึ่งบ้าน นั้น โดยลำดับ คิดแล้ว ว่า “ได้ยัณว่า อ. อุบาสิกา นี้ ย่อมรู้ (ซึ่งเหตุ) อัน (อันบุคคลอื่น) ทั้งคิดแล้วทั้งคิดแล้ว, ก็ อ. เรา เหน็ดเหน้อยแล้ว ในหนทาง จักไม่อาจ เพื่ออันกวาด ซึ่งวิหาร, โอ หนอ (อ. อุบาสิกา) พึงส่งมา ซึ่งมนุษย์ ผู้ปฏิบัติซึ่งวิหาร แก่เรา” ดังนี้ ในวัน (แห่งตน) เข้าไปแล้ว สู่วิหาร ๑

อุปาลิกา เคเห นิลินนาว อาวชเชนตี ตมตถ ญตวา “คจจ วิหารํ ปวิชคคิตวา เอหิตี มณุสสํ เปเสสิ ๑

อ. อุบาสิกา นั่งแล้ว ในเรือนเที่ยว ราพึงอยู่ รู้แล้ว ซึ่งเนื้อความ นั้น ส่งไปแล้ว ซึ่งมนุษย์ (ด้วยคำ) ว่า “(อ. เจ้า) จงไป, (อ. เจ้า) ปฏิบัติแล้ว ซึ่งวิหาร จงมา” ดังนี้ ๑

อิตรปิ ปาณียํ ปิวิตุกาโม “อโห วต เม สกขรปานกํ กตุวา เปเสยยาติ จินุเตลิ ๑

(อ. ภิกขุ) แม้นอนนี้ เป็นผู้ใคร่เพื่ออันดีม ซึ่งน้ำอันบุคคลพึงดื่ม (เป็น) คิดแล้ว ว่า “โอหนอ (อ. อุบาสิกา) กระทำแล้ว ซึ่งน้ำอันบุคคลพึงดื่มอันบุคคลปรุงแล้วด้วยน้ำตาลกรวด พึงส่งมา แก่เรา” ดังนี้ ๑

อุปาลิกา ตํ เปเสสิ ๑

อ. อุบาสิกา ส่งไปแล้ว (ซึ่งน้ำอันบุคคลพึงดื่มอันบุคคลปรุงแล้วด้วยน้ำตาลกรวด) นั้น ๑

“ปนทิวเส ปาโตว ลินิทุทธาคุ เม อุตตริภังคํ เปเสตุติ จินุเตลิ ๑

(อ. ภิกขุ นั้น) คิดแล้ว ว่า “(อ. อุบาสิกา) จงส่งมา ซึ่งข้าวต้มอันสนิท ซึ่งแกงอ่อม แก่เรา ในเวลาเช้าเที่ยว ในวันรุ่งขึ้น” ดังนี้ ๑

อุปาลิกา ตถา อากสิ ๑

อ. อุบาสิกา ได้กระทำแล้ว เหมือนอย่างนั้น ๑

โส ยาคุํ ปิวิตุวา “อโห วต (P123) เม เอวรूपิ ชชชกํ เปเสยยาติ จินุเตลิ ๑

(อ. ภิกขุ) นั้น ดื่มแล้ว ซึ่งข้าวต้ม คิดแล้ว ว่า “โอหนอ (อ. อุบาสิกา) พึงส่งมา ซึ่งวัตถุอันบุคคลพึงเคี้ยว อันมีอย่างนี้เป็น รูป แก่เรา” ดังนี้ ๑

อุปาสิกา ตปฺปิ เปสสิ ๑

อ. อุปาสิกา ส่งไปแล้ว (ซึ่งวัตถุอันบุคคลพึงเคี้ยว) แม่นั้น ๑

โส จินฺตสิ “อโย อุปาสิกา มยา สพฺพ จินฺติตฺตจินฺติตํ เปสสิ; อหํ เอตํ ทฎฐกฺกาโม, อโห วต เม นานคฺครสโกชนํ คาหาเปตฺวา สยเมว อาคฺจฺเญยยาติ ๑

(อ. ภิกษุ) นั้น คิดแล้ว ว่า “อ. อุปาสิกา นี่ ส่งไปแล้ว (ซึ่งวัตถุ) อันอันเราทั้งคิดแล้วทั้งคิดแล้ว ทั้งปวง, อ. เรา เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเห็น (ซึ่งอุปาสิกา) นั้น (ยอมเป็น), โอหนอ (อ. อุปาสิกา) (ยังบุคคล) ให้ถือเอาแล้ว ซึ่งโกชนะมีรสอันเลิศต่าง ๆ เพื่อเรา พึงมา เองนั้นเทียว” ดังนี้ ๑

อุปาสิกา “มม ปุตฺโต มํ ทฎฐกฺกาโม คมนํ เม ปจฺจาสิสฺสตีติ โกชนํ คาหาเปตฺวา วิหารํ คนฺตฺวา ตสฺส อทาลิ ๑

อ. อุปาสิกา (คิดแล้ว) ว่า “อ. บุตร ของเรา เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเห็น ซึ่งเรา (เป็น) ย่อมหวังเฉพาะ ซึ่งการไป แห่งเรา” ดังนี้ (ยังบุคคล) ให้ถือเอาแล้ว ซึ่งโกชนะ ไปแล้ว สุวิหาร ได้ถวายเป็นแล้ว (แก่ภิกษุ) นั้น ๑

โส กตฺถตฺตติจฺจโ “มาติกมาตา นาม ตฺวํ มหาอุปาสิกเกติ ปุจฺฉิ ๑

(อ. ภิกษุ) นั้น ผู้มีกิจด้วยภักตอันกระทำแล้ว ถาถามแล้ว ว่า “ดูก่อนมหาอุปาสิกา อ. ท่าน เป็นผู้ชื่อว่ามาติกมารดา (ยอมเป็น) (หรือ)” ดังนี้ ๑

“อาม ตาตาติ ๑

(อ. อุปาสิกา นั้น กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนพ่อ จ๊ะ, (อ. ดิฉัน เป็นผู้ชื่อว่ามาติกมารดา ย่อมเป็น)” ดังนี้ ๑

“อุปาสิกเก ตฺวํ ปฺรจิตฺตํ ชานาสีติ ๑

(อ. ภิกษุ นั้น ถาถามแล้ว) ว่า “ดูก่อนอุปาสิกา อ. ท่าน ย่อมรู้ ซึ่งจิตของบุคคลอื่น (หรือ)” ดังนี้ ๑

“กึ มํ ปุจฺฉสิ ตาตาติ ๑

(อ. อุปาสิกา กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนพ่อ (อ. ท่าน) ย่อมถาม ซึ่งดิฉัน เพราะเหตุไร” ดังนี้ ๑

“มยา จินฺติตฺตจินฺติตํ สพฺพมกาสิ, เตนํ ตํ ปุจฺฉามิตี ๑

(อ. ภิกษุ นั้น กล่าวแล้ว) ว่า “(อ. ท่าน) ได้กระทำแล้ว (ซึ่งวัตถุ) ทั้งปวง อันอันอาตมภาพทั้งคิดแล้วทั้งคิดแล้ว (เพราะเหตุ) นั้น (อ. อาตมภาพ) ย่อมถาม ซึ่งท่าน” ดังนี้ ๑

“ปฺรจิตฺตชานนภิกฺขุ พหุ ตาตาติ ๑

(อ. อุปาสิกา นั้น กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนพ่อ อ. ภิกษุผู้รู้ซึ่งจิตของบุคคลอื่น ท. เป็นผู้มาก (ยอมเป็น)” ดังนี้ ๑

“นาหิ อณตตริขุวตถุ, ตวํ ปุจจามิ อูปาสิเกติ ๑

(อ. ภิกขุ นั้น กล่าวแล้ว) ว่า “อ. อาตมภาพ ย่อมไม่ถาม (ซึ่งภิกขุ ท.) เหล่าอื่น, ตุก่อนอุปาสิกา (อ. อาตมภาพ) ย่อมถาม ซึ่งท่าน” ดังนี้ ๑

เอวํ สนตปิ, อูปาสิกา “ปรจิตตํ ชานามิตี อวตวา “ปรจิตตํ ชานนตนา นาม เอวํ กโรนติ ปุตตาทิ อาห ๑

(ครั้งเมื่อความเป็น) อย่างนั้น แม้อยู่, อ. อุปาสิกา ไม่กล่าวแล้ว ว่า “(อ. ดิฉัน) ย่อมรู้ ซึ่งจิตของบุคคลอื่น” ดังนี้ กล่าวแล้ว ว่า “ตูก่อนบุตร ชื่อ (อ. ชน ท.) ผู้รู้ อยู่ ซึ่งจิตของบุคคลอื่น ย่อมกระทำ อย่างนี้” ดังนี้ ๑

โส “ภาริยํ วตติ กมมํ; ปุชชชานา นาม โสภณปิ อโสภณปิ จินตเนติ; สจาทํ อยุตตํ จินตยิสสามิ, สห ภณตเคน โจริ จุฬาย คณนตติ วีย มํ วิปการํ ปาเปย; มยา อิตํ ปลายิตุํ วมุฏิตติ จินตเตวา “อุปาสิเก อหิ คมิสสามิตี อาห ๑

(อ. ภิกขุ) นั้น คิดแล้ว ว่า “อ. กรรม นี้ เป็นกรรมหนักหนอ ย่อมเป็น, ชื่อ อ. ปุชชช ท. ย่อมคิด (ซึ่งเหตุ) อันงามบ้าง (ซึ่งเหตุ) อันไม่งามบ้าง, ถ้าว่า อ. เรา จักคิด (ซึ่งเหตุ) อันไม่สมควรแล้วไซ้, (อ. อุปาสิกา) นี้ ยังเรา ฟังให้ถึง ซึ่งประการ อันแปลก ราวกะ (อ. หญิง) ผู้จับอยู่ ซึ่งโจร กับ ด้วยภักทะ ที่มวณม, อ. อันอันเรา หนีไป (จากที่) นี้ ย่อมควร” ดังนี้ กล่าวแล้ว ว่า “ตูก่อนอุปาสิกา อ. อาตมภาพ จักไป” ดังนี้ ๑

“กาหิ อยุยาคิ ๑

(อ. อุปาสิกา นั้น ถามแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้า (อ. ท่าน จักไป) (ณ ที่) ไหน” ดังนี้ ๑

“สตถุ สนตทิํ อูปาสิเกติ ๑

(อ. ภิกขุ นั้น กล่าวแล้ว) ว่า “ตูก่อนอุปาสิกา (อ. อาตมภาพ จักไป) สู้สำนัก ของพระศาสดา” ดังนี้ ๑

“วสถ ตาว ภนเต อิตาติ ๑

(อ. อุปาสิกา กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. ท่าน ท.) ขอจงอยู่ (ในที่) นี้ ก่อน” ดังนี้ ๑

“น วสิสสามิ อูปาสิเก คมิสสามาเวติ นิขมิตวา สตถุ สนตทิํ อคมาสิ ๑

(อ. ภิกขุ นั้น กล่าวแล้ว) ว่า “ตูก่อนอุปาสิกา (อ. อาตมภาพ) จักไม่อยู่, (อ. อาตมภาพ) จักไปนั้นเทียว” ดังนี้ ออกไปแล้ว ได้ไปแล้ว สู้สำนัก ของพระศาสดา ๑

อถ นํ สตถา “กั ภิกขุ น ตวํ ตตถ วสสิตี ปุจจนิ ๑

ครั้งนั้น อ. พระศาสดา ตรัสถามแล้ว (ซึ่งภิกขุ) นั้น ว่า “ตูก่อนภิกษุ อ. เธอ ย่อมไม่อยู่ (ในที่) นั้น หรือ” ดังนี้ ๑

“อาม ภนเต, น สกกา ตตถ วสิตุนติ ๑

(อ. ภิกษุ นั้น กราบพูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระเจ้าข้า (อ. อย่างนั้น), (อันข้าพระองค์) ไม่อาจ เพื่ออันอยู่ (ในที่) นั้น” ดังนี้ ๑

“กัการณ ภิกษุติ ๑

(อ. พระศาสดา ตรัสถามแล้ว) ว่า “ดูก่อนภิกษุ (อันเธอ ไม่อาจ เพื่ออันอยู่ ในที่ นั้น) เพราะเหตุอะไร” ดังนี้ ๑

“ภนเต สา อุปาสิกา จินติตจินติต สพพ ชานาติ; ปุณฺณชานา จ นาม โสภณปี (P123) อโสมณปี จินเตนติ; สจาท ภิกขุ อญฺตต จินเตสสามิ, สห ภณฺทเกน โจรํ จุฬาย คณฺหนฺติ วีย มํ วิปการํ ปาเปสสตีติ จินเตตวา อาคโถมฺหิตี ๑

(อ. ภิกษุ นั้น กราบพูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อ. อุปาสิกา นั้น ย่อมรู้ (ซึ่งเหตุ) ทั้งปวง อัน (อันบุคคล) ทั้งคิดแล้วทั้งคิดแล้ว, (อ. ข้าพระองค์) คิดแล้วว่า ‘ก็ ชื่อ อ. ปุณฺณช น. ย่อมคิด (ซึ่งเหตุ) อันงามบ้าง (ซึ่งเหตุ) อันไม่งามบ้าง, ถ้าว่า อ. เรา จักคิด (ซึ่งเหตุ) อะไร ๆ อันไม่สมควรแล้วไซ้, (อ. อุปาสิกา นั้น) ผู้ราวจะว่าจับอยู่ ซึ่งโจร ที่มวณม กับ ด้วยสิ่งของ ยังเรา จักให้ถึง ซึ่งประการอันแปลก’ ดังนี้ เป็นผู้มาแล้ว ย่อมเป็น” ดังนี้ ๑

“ภิกษุ ตตถเว ตยา วสิตุ ฏฏฐิตีติ ๑

(อ. พระศาสดา ตรัสแล้ว) ว่า “ดูก่อนภิกษุ อ. อันอันเธอ อยู่ (ในที่) นั้น นั้นเทียว ย่อมควร” ดังนี้ ๑

“น สกโกมิ ภนเต, นาทํ ตตถ วสิสสามีติ ๑

(อ. ภิกษุ นั้น กราบพูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ ผู้เจริญ (อ. ข้าพระองค์) ย่อมไม่อาจ, อ. ข้าพระองค์ จักไม่อยู่ (ในที่) นั้น” ดังนี้ ๑

“เตนหิ ตวํ ภิกษุ เอกเมว รกขิตุํ สกขิสสตีติ ๑

(อ. พระศาสดา ตรัสถามแล้ว) ว่า “ดูก่อนภิกษุ ถ้าอย่างนั้น อ. เธอ จักอาจ เพื่ออันรักษา (ซึ่งธรรมชาติ) อย่างหนึ่งนั้น เทียว หรือ” ดังนี้ ๑

“กั ภนเตติ ๑

(อ. ภิกษุ นั้น พูลถามแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ (อ. ข้าพระองค์) จักอาจ เพื่ออันรักษา (ซึ่งธรรมชาติ) อะไร” ดังนี้ ๑

“ตว จิตฺตเมว รกฺข, จิตฺตํ นาเมตํ พุรูกฺขํ, อตฺตโน จิตฺตเมว นิคฺคณฺห, มา อณฺณํ กิณฺณิ จินฺตยิ, จิตฺตํ นาเมตํ พุณฺณิคฺคณฺหติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

(อ. พระศาสดา) ตรัสแล้ว ว่า “(อ. เธอ) จงรักษา ซึ่งจิต ของเธอนั้นเทียว, ชื่อ อ. จิต นั้น เป็นธรรมชาติอันบุคคลรักษาได้ โดยยาก (ย่อมเป็น), (อ. เธอ) จงข่ม ซึ่งจิต ของตนนั้นเทียว, (อ. เธอ) อย่าคิดแล้ว (ซึ่งเหตุ) อะไร ๆ อื่น, ชื่อ อ. จิต นั้น เป็นธรรมชาติอันบุคคลข่มได้โดยยาก (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ตรัสแล้ว ซึ่งพระคาถา นี้ ว่า